

מתמודדים עם בעיות מקבלים החלטות

רציונל

ילדים בכל גיל מתמודדים עם מגוון בעיות: במה לשחק? עם מי לשחק? מה ללבוש? מה לקנות? וכדומה. התמודדותם של ילדים בגיל צעיר עם בעיות היא אינטואיטיבית. החוויות שעוברים הילדים בהתמודדות עם בעיות ישמשו בסיס להבהרת המרכיבים למרכיבים הרלוונטיים לתהליך פתרון בעיות וקבלת החלטות כגון: לכל בעיה יש יותר מפתרון אחד, בכל החלטה ישנה בחירה בין חלופות, בחירה - משמעה ויתור על חלופות שלא נבחרו; אבחנה בין בעיות שפותרים לבד לבין בעיות שפותרים בקבוצה, באילו בעיות יש לערב מבוגרים בפתרון.

מטרות

התלמידים:

1. ילמדו שבכל החלטה ישנה בחירה בין אפשרויות שונות.
2. ילמדו שכל בחירה כרוכה בויתור.
3. ילמדו להבחין בין דברים שקל לבחור ביניהם לבין דברים שקשה לבחור.

לבעיה יש יותר מפתרון אחד - זהו מסר מרכזי בהתמודדות עם קונפליקטים אישיים ובין-אישיים ועם בעיות שונות, במצבים שבהם נדרשת קבלת החלטה. הנטייה לראות בעיה במונחים של שחור לבן מעידה על יכולת הסתכלות צרה. מטרת מפגש זה לתרגל עם הילדים את התפיסה שישנן דרכים שונות להתבוננות במצב, ושישנן חלופות אחדות להתמודדות עם בעיה נתונה.

מהלך:

1. המורה תבקש מכל אחד מהתלמידים לצייר, לכתוב או לתאר בעל-פה את הדרך שבה שהוא הולך מביתו לבית-הספר.
2. המורה תבקש מהתלמידים לבדוק בכמה דרכים שונות הם יכולים ללכת לבית-הספר.
3. בשיחה בכיתה ינסו התלמידים להגיע למסקנה, שבמצבים שונים ישנה יותר מדרך אחת להגיע למטרה, ליצד.
4. התלמידים ינסו למצוא דוגמאות נוספות למסקנה זו.
5. התלמידים יעבדו בקבוצות. תלמיד אחד בקבוצה יציג בעיה, וחברי הקבוצה יציעו דרכים שונות להתמודדות עם הבעיה.

מומלץ לחזור על פעילות זו בבית. כל אחד יבחר בעיה, יציג אותה בפני בני משפחתו, ויראיין אותם על הדרכים השונות שבהן ניתן לפתור בעיה זו.

לא כל בחירה מעמידה אותנו בפני אותם קשיים. יש דברים שקל לבחור מביניהם, למשל, כשמעדיפים דבר אחד על-פני משהו אחר. אך לפעמים רוצים באותה מידה דברים אחדים - ואז הבחירה קשה.
בכל בחירה יש רווח והפסד.

מהלך:

1. בדמיון מודרך תזמין המורה את התלמידים לצאת אתה לסיור דמיוני.

"שבו בנוחות על הכיסא, ונשמו נשימות עמוקות. קחו אוויר אל הריאות, ונשפו, ושוב, לקחת אוויר לריאות ולנשוף. היום אני רוצה לקחת אתכם לטיול דמיוני בחנות משחקים גדולה שיש בה את כל המשחקים שבצולם. חשבו על מצב שבו קיבלתם סכום של 100 שקלים כדי לקנות לעצמכם מתנה ליום-ההולדת. אתם נוסעים לחנות עם אחד מהורכם... מה אתם חושבים בנסיעה בדרך לחנות... הגעתם לחנות... מה עובר לכם בראש... לאן אתם הולכים

בין מה למה אתם מתלבטים... הגיע הזמן לבחור. מה בחרתם?... מה נאלצתם להשאיר בחנות... איך אתם מרגישים?

עוד מעט נעזוב את חנות המשחקים שביקרנו בדמיון. רשמו, או ציירו במחברתכם את מה שבחרתם ואת מה שוויתרתם עליו".

2. התלמידים ישתפו את הכיתה, האם היה להם קל או קשה לבחור? מה עזר להם להחליט?

3. התלמידים יספרו על מצבים נוספים שבהם נאלצו לבחור בדבר אחד ולוותר על האחר. כיצד הייתה ההתמודדות עם חווית הוויתור?

סיכום

ככל שהחלופות (אפשרויות הבחירה) דומות זו לזו והבוחרים רוצים בכולן באותה מידה, כך קשה יותר הבחירה. לעומת זאת, קל יותר לבחור מבין חלופות שאינן מושכות באותה מידה את מי שצריכים לבחור, ושעל חלקן הם נכונים לוותר.

מפגש מס' 27 לפתור בעיה באמצעות דוגמה

לפעמים זה עוזר ולפעמים זה מכשיל

דרך נפוצה לפתרון בעיות בגיל זה היא חיקוי של מודל. הילדים מתבוננים ב"אחר" הפותר בעיה ומנסים לפתור על-פי הדוגמה.

במקרים שלמידה חדשה דומה בתנאיה ללמידה הקודמת, תתרחש העברה חיובית. במצב זה הלמידה הקודמת עוזרת לתהליך הלמידה החדש. אם נלמד ילד ונדגים לו כיצד חוצים כביש, הוא ישתמש בלמידה זו בחציית כבישים אחרים, על-פי הדגם שלמד.

אולם קיימות נסיבות שבהן הלמידה הקודמת מפריעה ללמידה החדשה, למשל, כאשר הילד מגיב במצב חדש בדיוק כפי שהגיב במצב שונה שאליו נקלע לפני כן. במפגש זה יתוודעו התלמידים למצבים שבהם למידה מדוגמה עוזרת לפתור בעיה חדשה.

מהלך:

1. המורה תדגים מצב שבו למידה מדוגמה עוזרת. דוגמה: אורי תלמיד כיתה ב' רצה מאוד לדעת כיצד מצליח אחיו דני, הלומד בכיתה ו', במשחקי המחשב. הוא ישב מדי יום והתבונן בפעולות שביצע דני. הוא צפה בשיטה הטובה שבה נקט האח כדי להתקדם ולהתגבר על היריב... לאחר כמה פעמים ניסה אורי את השיטה של אחיו - ואכן, גם הוא הצליח לגבור על הדמויות שבמשחק...
2. התלמידים יספרו על מצבים שבהם למדו משהו ממישהו אחר.
3. התלמידים יציעו קריטריונים - מתי כדאי ללמוד מדוגמה ומתי לא. לפעמים הדוגמה מכשילה.
4. התלמידים יקראו את המעשייה העממית על "אפמינונדס הקטן"* (או יקשיבו לסיפור בהתאם לרמת הכיתה) וישוחחו עליה.

שאלות לשיחה:

- א. מהן המשימות שהוטלו על אפמינונדס?
- ב. כיצד הוא ביצע אותן?
- ג. למה אפמינונדס לא עמד במשימות שהוטלו עליו?
- ד. למה הסיפור על אפמינונדס מצחיק כל כך?

* בלה ברעם.

5. התלמידים יסדרו את הטעויות שעשה אפמינונדס, ויתאימו לכל בעיה שבה נתקל את הפתרון המתאים לה.

הערה: דוגמה נוספת לאותו עניין הוא השיר "יוסי, ילד שלי מוצלח":*

סיכום

לפעמים צריך להיזהר, ולא להעתיק בלי מחשבה פתרון זה מזה. כאשר הבעיה שצריך לפתור שונה מהבעיה הקודמת, העתקת הדוגמה עלולה להפריע ולהכשיל במציאת פתרון.

* צ' הלל (1966).